
BOUWSTEEN: VERSTERKEN SOCIALE BASIS

Introductie

(Ontleend aan GALA hfdst 3c en SPUK blz 136)

Doelen versterken sociale basis

- Verbeteren van de mogelijkheden voor inwoners om elkaar (laagdrempelig) te ontmoeten, zich te ontplooiën, te ontspannen en elkaar te helpen. Specifieke aandacht nodig voor ouderen.
- Verbeteren van mogelijkheden voor laagdrempelige ondersteuningsvormen (zoals zelfregie- of zelfhulpgroepen) en voorzieningen in de sociale basis (zonder indicatie).

GALA beoogd resultaat

Gemeenten faciliteren een sterke lokale sociale basis met een sterke sociale samenhang en laagdrempelige toegankelijke voorzieningen waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en meedoen in de samenleving. Dit doen zij met behulp van het opstellen van een beleidsvisie en uitvoeren van maatregelen.

Acties voor gemeenten in GALA

1. Gemeenten versterken nog nadrukkelijker de inzet van de sociale basis en de algemene voorzieningen als passende laagdrempelige maatschappelijke ondersteuning.
2. Elke gemeente heeft uiterlijk in 2024 een beleidsvisie op de sociale basis, met aandacht voor gebiedsgerichte uitvoering. Hierin komen in ieder geval de volgende thema's aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein. Deze thema's worden binnen de voorwaarden voor toekenning van de middelen verbonden aan de lokale context en de leefomgeving.
3. Gemeenten gaan in de periode 2023 – 2026 mantelzorgers extra ondersteunen bij het uitvoeren van hun zorgtaken. Dit kan bijvoorbeeld door het verbeteren van de toegang tot regelingen en ondersteuningsvormen. Dit kan ook door het versterken van het steunpunt mantelzorg en het toegankelijker maken van informatie en advies. In het plan van aanpak dat gemeenten in moeten dienen voor de aanvraag van de SPUK wordt dit per gemeente concreet uitgewerkt.
4. Gemeenten werken aan het versterken en doorontwikkelen van hun respijtzorgaanbod om in samenspraak met de mantelzorgers in de periode 2023-2026 het respijtzorgaanbod beter aan te laten sluiten op de vraag en behoefte van de mantelzorgers. In het plan van aanpak dat gemeenten in moeten dienen voor de aanvraag van de SPUK wordt dit concreet uitgewerkt.
5. Gemeenten gaan in regionaal verband via de samenwerkingsagenda actief de dialoog aan met zorgverzekeraars en zorgkantoren over een domeinoverstijgend aanbod van

zwaardere vormen van respijtzorg om waar passend een aantal pilots te kunnen starten. De resultaten van deze pilots worden benut voor verder beleid.

6. Gemeenten zetten in op een lokale aanpak eenzaamheid langs de vijf pijlers: bestuurlijk commitment, een sterk netwerk creëren, mensen met gevoelens van eenzaamheid zelf betrekken, aan een duurzame aanpak werken en monitoring en evaluatie organiseren.

Cijfers

Interessante publicatie van Movisie die in juni wordt toegelicht op een congres: [Cijfers en de sociale basis | Movisie](#)

Cijfermatige beeld GGD Hart voor Brabant. [Home - Brabantscan](#)

Wat werkt: Bruikbare (erkende) interventie en/of tools

Veel voorbeelden van initiatieven gericht op ontmoeting/eenzaamheid zijn te vinden op [Initiatieven \(eentegeneenzaamheid.nl\)](#). Over inzet van kunst en cultuur: [Preventie, zelfregie en participatie met kunst en cultuur in het sociaal domein | Movisie](#)

Voor het versterken van de sociale basis is (volgens ons) nog niet veel evidence op basis van wetenschappelijk onderzoek. Waarschijnlijk ook daarom biedt het GALA ruimte om te experimenteren. Maar mogelijk ook omdat maatwerk hierbij essentieel is.

Kennisinstelling Movisie spreekt wel over 'kennis uit de praktijk' en heeft deze kennis gebundeld tot een dossier op de eigen website. [Versterken sociale basis | Movisie](#). Daarnaast heeft Movisie onderzocht, welke beleidslogica's en beleidsinterventies passen bij het versterken van de sociale basis. "Een van de conclusies is dat netwerkende, responsieve overheden met een interactieve bestuursstijl het beste in staat zijn om de sociale basis te versterken. Een lokale overheid versterkt de sociale basis door te sturen op dialoog, participatie, duurzaamheid en toegankelijkheid en door dit lokaal te faciliteren. Zo'n interactieve bestuursstijl betaalt zich ondubbelzinnig terug in de vorm van een sterke sociale basis en draagt daarmee bij aan het welzijn, de capaciteiten en het individueel potentieel van de mensen om wie het gaat." aldus de opstellers van het rapport Sterke beleidsinterventies, sterke sociale basis. [Sterke-beleidsinterventies-sterke-sociale-basis-Movisie.pdf](#)

Als actie van VWS wordt in GALA genoemd dat op basis van de Kamerbrief Mantelzorg en informele zorg in Q1 een uitvoeringsagenda wordt opgesteld, die gemeenten dan kunnen gebruiken bij het opstellen van pva SPUK. [Kamerbrief over integrale visie op mantelzorg in relatie tot informele zorg | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#). Wij hebben deze uitvoeringsagenda echter nog niet gevonden.

Voor de aanpak van eenzaamheid faciliteert VWS een ondersteuningsprogramma, maar er is ook een website met toolkit en voorbeelden. [Mijn gemeente \(eentegeneenzaamheid.nl\)](#)

Lokale en regionale samenwerking

Wij verstaan onder de **sociale basis**: de (informele en formele) contacten tussen mensen, netwerken en organisaties in de [lokale] samenleving. Het gaat om wat mensen samendoen, om het deel van de samenleving waar mensen met elkaar de gemeenschap vormen.

Op regionaal niveau kunnen gemeenten afspraken maken over het versterken van de sociale basis met uitvoerende organisaties die regionaal werken.

Link met positieve gezondheid

Positieve gezondheid kan als uitgangspunt worden genomen bij de visie voor de sociale basis, maar bijvoorbeeld ook bij de aanpak eenzaamheid. Dit betekent dat de (verander)wens van de inwoner centraal staat. Daarnaast kan (meer) positieve gezondheid een uitkomst zijn van een sterke sociale basis die zingeving genereert, zelf- en samenredzaamheid bevordert en leidt tot ontmoeting. Voorbeeld van een sociale kaart op basis van positieve gezondheid: [Positieve Gezondheid | Louis Bolk Instituut](#).

Hoe worden gezondheidsverschillen verkleind

De 9 principes van Pharos, zoals beschreven in de Bouwsteen 'terugdringen gezondheidsachterstanden' zijn belangrijk en dan vooral deze 3:

1. Zet in op een brede, domeinoverstijgende aanpak
2. Differentieer waar nodig
3. Werk samen met de mensen om wie het gaat

Middelen

In de begroting van GALA heet SPUK 10 'Wijkaanpak sociale basis, inclusief stimuleren woonvormen'. Daarnaast kan gewerkt worden met het budget voor gezonde leefomgeving (8) en met BRC (2).

Advies m.b.t. SPUK

In de SPUK regeling (blz 136) staat hierover het volgende: De middelen voor dit onderdeel zijn bestemd voor het maken en uitvoeren van een wijk-/dorp-kerngericht plan van aanpak, inclusief woonvormen. Doel is het sociale aspect van de leefomgeving te verbeteren en daarmee het welzijn van de bewoners.

Uit het budget voor Versterken sociale basis (10, 11 en 12) kan bekostigd worden:

- Een penvoerder voor opstellen visie sociale basis en /of het hierboven benoemde gebiedsgerichte plan van aanpak.
- Een regisseur voor de integrale domeinoverstijgende wijkaanpak
- Aanjager lokale coalitie eenzaamheid
- Ondersteuning mantelzorg o.a. voorzien in respijtzorg
- Activiteiten op diverse onderdelen (bijvoorbeeld door welzijnsorganisatie).

NB Voor Welzijn op recept is een apart budget. En hoewel het wel is beschreven in dit hoofdstuk lijkt het niet logisch, dit uit het budget van SPUK 10 te bekostigen.

Meer informatie

- [Kennisbank | NLZVE \(nlzorgtvoorelkaar.nl\)](https://nlzorgtvoorelkaar.nl)
- Meer informatie Movisie: [Sterke-beleidsinterventies-sterke-sociale-basis-Movisie.pdf](#)